

FORSVARET
Org. nr.: 986105174

Riksrevisjonens beretning

Til Forsvaret

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon med forbehold

Riksrevisjonen har revidert Forsvarets årsregnskap for 2020. Årsregnskapet består av ledelseskommentarer, oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering og virksomhetsregnskap, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2020. Omfanget av revisjonen er begrenset, se under «Grunnlag for konklusjon med forbehold - Begrensninger i revisjonen».

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 32 225 258 000 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet. Virksomhetsregnskapet viser et driftsresultatet på 98 096 000 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening gir Forsvarets årsregnskap, med unntak av virkningen av forholdet som er omtalt under «Grunnlag for konklusjon med forbehold - Oppstilling av bevilgningsrapporteringen» et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2020 og kapitalposter per 31. desember 2020, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Vi mener videre at virksomhetsregnskapet, med unntak av virkningen av forholdet som er omtalt under «Grunnlag for konklusjon med forbehold - Begrensninger i revisjonen», gir et dekkende bilde av virksomhetens resultat for 2020 og av eiendeler, gjeld og statens kapital per 31. desember 2020, i samsvar med statlige regnskapsstandarder (SRS).

Grunnlag for konklusjon med forbehold

Oppstilling av bevilgningsrapporteringen

Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO) har en støttefunksjon og foretar innkjøp på vegne av de ulike enhetene i Forsvaret. Stortinget gir FLO bevilgning på et eget kapittel som skal dekke ordinære driftsutgifter til FLO, mens det benyttes andre kapitler for bevilgninger til øvrige enheter i Forsvaret, f.eks Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret. Når FLO leverer varer og tjenester til disse enhetene, blir det aktuelle

utgiftskapitlet belastet mens utgiftskapitlet til FLO godskrives. Dette innebærer at utgiftsføringen på riktig kapittel i statsregnskapet først skjer når varene tas ut fra lager, og ikke når varene blir kjøpt og betalt. Når utgiftsføringen er foretatt ett eller flere år etter at FLO har foretatt innkjøpet, er dette et brudd på kontantprinsippet og ettårsprinsippet i bevilgningsreglementet. Videre medfører dette feil klassifisering i Forsvarets bevilgningsrapportering.

Begrensninger i revisjonen knyttet til covid-19

Ved revisjonen av Forsvaret har vi behov for å behandle gradert informasjon. Slik informasjon må behandles i tråd med Sikkerhetslovens krav og de instruksjer og rutiner Riksrevisjonen har besluttet. Smittevernregler og anbefalinger når det gjelder reiser, eksterne møter og hjemmekontor sammen med kravene til behandling av sikkerhetsgradert informasjon, har påvirket gjennomføringen av vår revisjon. Forsvaret har stilt nødvendige ressurser tilgjengelig og lagt til rette for at Riksrevisjonen skal kunne utføre revisjonen, men på grunn av forholdene som nevnt over, tar vi forbehold om enkelte regnskapslinjer.

Begrensningene i revisjonen knyttet til covid-19 har ført til at vi ikke har vært i stand til å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis. Vi tar derfor forbehold om følgende regnskapslinjer i virksomhetsregnskapet:

- Varekostnader
- Beholdninger av varer og driftsmateriell
- Deler av regnskapslinjen lønnskostnader
 - Lønnsarter som ikke korrelerer med antall årsværk er ikke dekket gjennom revisjonen, og vi må derfor ta forbehold om disse delene av regnskapslinjen. Dette utgjør 5,1 milliarder kroner av lønnskostnadene, og tilsvarer i hovedsak notelinjene variable tillegg, overtid, godtgjørelser til vernepliktige og andre ytelser.
- Deler av regnskapslinjen andre driftskostnader
 - Reise og diett og kostnadsføring fra lager er ikke dekket gjennom revisjonen, og vi må derfor ta forbehold om disse delene av regnskapslinjen. Reiser og diett utgjør 680 millioner kroner. Kostnadsføring fra lager er ikke dekket gjennom revisjonen og vil påvirke flere av notelinjene i note 5. Dette utgjør totalt omlag 2 milliarder kroner.
- Driftsinntekter
 - Vi vil ta forbehold om regnskapslinjene inntekt fra tilskudd og overføringer, salgs- og leieinntekter, andre driftsinntekter og avsetning av ikke fakturerte inntekter.
 - Inntekt fra bevilgning for bruttobudsjetterte virksomheter beregnes som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. Som følge av at vi ikke har fått innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for alle kostnadene og heller ikke for inntekt fra tilskudd og overføringer, salgs- og leieinntekter, andre driftsinntekter og avsetning av ikke fakturerte inntekter, må vi også ta forbehold om inntekt fra bevilgning.
- Kundefordringer og opptjente ikke fakturerte inntekter
 - Som følge av at vi ikke har fått innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for driftsinntekter, må vi også ta forbehold om regnskapslinjene kundefordringer og opptjente, ikke fakturerte inntekter.

Dette vil også påvirke tilhørende driftsutgifter og driftsinntekter i Bevilgningsrapporteringen og Artskontorrapporteringen for Forsvaret sine kapitler og poster.

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 2000–2899). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 (INTOSAI's etikkregler), og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon med forbehold.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med henholdsvis regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som de mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ledelsen har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn

for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om regnskapsestimer og tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med henholdsvis regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS)

Vi kommuniserer med ledelsen, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen, og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo; 30.04.2021

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Line Andreassen
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt